

Hvem bestemmer i barnehagen?

Om barns medbestemmelse i barnehagen

Marthe Cecilie Boman
[kandidatnummer: 6029]

Bacheloroppgave
[BHBAC3950]

Trondheim, mai 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

Innledning.....	4
Problemstilling.....	5
Teori	5
Medvirkning og medbestemmelse	5
Teorier om mestring	7
Organisasjons- og bestemmelsesstruktur.....	7
Avgjørelsesmakt.....	8
Metode.....	9
Utforming av intervjuguide	9
Valg av informanter.....	10
Gjennomføring av intervjuene.....	11
Forskningsetikk	12
Kritikk av metode	13
Funn og drøfting.....	14
Medvirkning eller medbestemmelse?	14
Drøfting	15
Hva kan barn bestemme?.....	16
Drøfting	17
Motivasjon i arbeidet	18
Drøfting	18
Organisasjonsstruktur i barnehagens hierarki.....	19
Drøfting	20
Organisasjonskultur for medbestemmelse blant de ansatte	21
Drøfting	22
Sammenligning av barn og pedledere	23
Drøfting	25

Hvem bestemmer i barnehagen?

Oppsummering	26
Referanser.....	28
Vedlegg	30
Samtykkeskjema, barnas foreldre	30
Samtykkeskjema, pedagogiske ledere	32
Intervjuguide, barneintervju	34
Intervjuguide, pedagogiske ledere	35

Innledning

Barns rett til medvirkning ble lovfestet gjennom §12 Medvirkning i barnekonvensjonen i 1989 og norsk ratifisering av denne i 1991 (FN-sambandet, 2018), som deretter ble tatt inn i Lov om barnehager. I Rammeplan for barnehager (2017) står det at «Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning [...]. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Gjennom barnehagelærerutdanningen har jeg fått forståelse for viktigheten av å jobbe med barns medvirkning i praksis, blant annet fordi barnehagelærere som profesjonsutøvere skal forholde seg til de rammene som er satt gjennom lover og forskrifter. Jeg opplever medvirkning som et stort begrep som favner vidt; et begrep som kan omhandle det meste som foregår i barnehagen bare man kan begrunne innholdet. Som den ene pedagogiske lederen sa i intervjuet: «Vi har brukt medvirkning mye i barnehagen her. Men den blir litt for simpel, for da kan man komme unna med nesten alt, tenker jeg». Mitt pedagogiske grunnsyn omhandler blant annet viktigheten av å ta dette arbeidet på alvor, uansett hvor krevende det kan være å ivareta i en hektisk barnehagehverdag. På bakgrunn av dette ønsket jeg å fordype meg i pedagogisk ledelse av barns medvirkning i barnehagen.

I takt med at samfunnet utviklet seg til å bli et demokratisk folkestyre, fikk også barna flere rettigheter, blant annet gjennom barnekonvensjonen (1898). Denne retten ble revolusjonerende for måten samfunnet behandlet barn på, ettersom de da fikk lovpålagt rett til å uttale seg i saker som angår dem selv. Flere forskere rettet sitt søkelys mot barn og barndommen. Blant dem var Foucault som påpekte at barna er selvstendige mennesker som selv kan regulere sin oppførsel og ytre sine meninger (James, Jenks, & Prout, 2010, ss. 3-9). Som et resultat av denne utviklingen fikk barn retten til selvbestemmelse og medbestemmelse (Larsen & Slåtten, 2015, s. 251). Barnehagen skal speile samfunnet den befinner seg i, og forberede barna som samfunnsborgere på å møte verden utenfor. Barnehagen er i dagens samfunn et sosialt system med egne koder og verdier. Disse verdiene skapes gjennom de sosiale interaksjonene, men er også betinget fra storsamfunnet gjennom Lov om barnehager (2006) og Rammeplan for barnehager (2017) (Larsen & Slåtten, 2015, ss. 14-17). Det er dermed vesentlig at også barnehagen har demokratiske aspekter og lar barna øve på å være delaktige i avgjørelser, slik at barna får en grunnleggende forståelse for hva det innebærer å være en del av et demokratisk samfunn.

Problemstilling

I min avgrensning av emnet har jeg valgt å fokusere på medbestemmelse; et begrep som går inn under medvirkning, men som er både mer presist og stiller strengere krav. Denne avgrensningen er også gjort for at min oppgave ikke skal handle om hvor vidt barnehagen følger rammeplanen, men heller om hvordan barnas medvirkning faktisk oppleves i barnehagen. Problemstillingen jeg valgte meg opplevde jeg som både aktuell og interessant. Jeg hadde mange spørsmål jeg ønsket å stille både barn og voksne innenfor temaet, og fant fort ut at jeg ønsket å stille barn og pedagogiske ledere fra samme avdeling de samme spørsmålene gjennom en kvalitativ undersøkelse for å kunne sammenligne svarene og se om oppfatningen er samsvarende hos alle parter. Den videre oppgaven vil ha hovedfokus på de pedagogiske ledernes svar, men vil også trekke inn synspunkter fra barna der hvor det er aktuelt og relevant. Problemstillingen jeg har valgt meg er «hvem bestemmer i barnehagen?».

Teori

Det finnes mye aktuell tidligere forskning å vise til i forbindelse med barns medvirkning i barnehagen. En rapport fra 2012, utført av forskere ved NTNU og DMMH på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, viser blant annet til hvor vidt barn opplever at de får medvirke i sin barnehagehverdag. Denne undersøkelsen viser at 63% av barna som deltok opplever at de får være med på å bestemme hva de skal gjøre ute i barnehagen. Dette tallet synker til 27% på spørsmål om de får medbestemme når de er inne. Videre viser rapporten til at 70% av barna aldri får være med på å bestemme turmålet, mens 20% sier de noen ganger får delta i å bestemme enten turmål eller turens innhold (Bratterud, Sandseter, & Seland, 2012, ss. 59-64). Foreldreundersøkelsen for barnehager fra 2016 viser at kun 1 av 3 foreldre opplever at barnet deres får påvirke innholdet i barnehagehverdagen. 35% av foreldrene svarte vet ikke eller verken eller (Utdanningsdirektoratet, 2016).

Medvirkning og medbestemmelse

Jeg velger å legge Berit Baes fortolkning av begrepene medvirkning og medbestemmelse til grunn for min begrepsforståelse i bacheloroppgaven. Hun beskriver barns medvirkning i barnehagen som "deltakelse i en eller annen variant, uten at den har det fulle ansvaret alene". Det er noe som foregår sammen eller i et fellesskap, og som har en virkning eller fører til noe. "En måte å oppfatte barns rett til medvirkning er å si at hvert barn har rett til å erfare at deres stemme blir tatt på alvor og har virkning i fellesskapet". Medvirkning innebærer å gi barnet rom til å si sin mening. Medbestemmelse forklarer Berit Bae med at det "handler om å delta i

Hvem bestemmer i barnehagen?

beslutningsprosesser, være med å bestemme over hva som skal skje og hvordan det skal gjøres". Medbestemmelse handler både om å delta med direkte innflytelse og indirekte ved at man blir lyttet til i forkant av beslutningsprosessen (Bae, Eide, Winger, & E., 2006, ss. 8-9). Dersom man tolker barnekonvensjonens §3 i en individualistisk retning, vil medbestemmelsen i samarbeid med andre barn eller voksne kunne bli mindre viktig, og selvbestemmelsen være i fokus (Bae, Eide, Winger, & E., 2006, s. 11). Dette innebærer at man alene får bestemme, uten å inkludere andre i avgjørelsen. Rammeplanen fra 2006 omtalte barns rett til selvbestemmelse, mens rammeplanen fra 2017 kun omtaler medvirkning. Denne oppgaven vil i hovedsak omhandle medbestemmelse, og i liten grad diskutere selvbestemmelse.

Rammeplan for barnehager sier at barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning. Barna har også rett til å jevnlig få mulighet til å delta i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Videre presiserer rammeplanen at medvirkningen skal være tilrettelagt med hensyn til barnas forutsetninger slik som alder og erfaring, og at alle barn uansett funksjonsnivå skal få medvirke. Det understrekes at ansvaret som blir lagt på barna ikke skal være større enn det de kan mestre eller takle (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Den tidligere rammeplanen for barnehager fra 2006 hadde tilhørende temahefter som skulle støtte barnehagene i sitt arbeid med ulike fokusområder. I temaheftet om barns medvirkning ble medbestemmelse omtalt. Den aktuelle Rammeplan for barnehager fra 2017 sier ingen ting om barns medbestemmelse.

Barns medvirkning utgjør en sentral del i barnets dannelsesprosess. Danning til demokrati i barnehagen innebærer blant annet det å erfare at sine valg og meninger har en betydning (Larsen & Slåtten, 2015, ss. 270-272). De voksne myndiggjør barna ved å gi dem forutsetninger og evner til å ta ansvar for de avgjørelsene de blir stilt ovenfor. Å få erfaring med medbestemmelse kan være en del av utviklingen av psykisk myndighet, altså å ha et bevisst forhold til sine interesser og rettigheter, samtidig som man kan se andres behov og rettigheter (Glaser, 2013, s. 139). Medbestemmelse i gruppe er en god øvelse til å bli psykisk myndig. Ved å myndiggjøre barna fordeler man makt til å ta avgjørelser og bestemme over andre. Denne makten er det viktig at de voksne rundt barna er seg bevisst (Glaser, 2013, s. 140). Når de voksne myndiggjør barnet gjør de samtidig barnet ansvarlig for avgjørelsene og konsekvensene som blir tatt. Dette vil bidra til å ansvarliggjøre, men også disiplinere barnet over tid (Glaser, 2013, s. 141).

Teorier om mestring

Dersom barnet blir stilt ansvarlig for valg de ikke har forutsetninger til å forstå konsekvensene av kan dette føre til negative erfaringer for barnet, slik som skyld og skam. Derfor er det viktig at også myndiggjøringen faller innenfor barnets flytsone (Glaser, 2013, s. 143).

Flytsonemodellen er en teori av Csikszentmihalyi som hevder at mestringsfølelsen og motivasjonen er størst dersom forholdet mellom kompetansen man har og utfordringene man møter samsvarer. Dersom forholdet er skeivt og utfordringen forbigår evnene vil man oppleve angst og frykt. Er kompetansen større enn utfordringen krever, vil man over tid oppleve kjedsomhet og demotivasjon (Gotvassli, 2017, ss. 55-56). Denne modellen er vesentlig i arbeid med alle mennesker, både voksne medarbeidere og barn. Det er viktig å kjenne barna man myndiggjør for å kunne gi barnet bestemmelsesmakt som er til barnets beste. Barnet har rett til autonomi, egne tolkninger og ha en forståelse for rettferdighet. Dette må vektlegges i den voksnes avgjørelse av når barnet skal få medbestemme og ikke. Glaser stiller spørsmål ved om de voksnes ønske om å ansvarliggjøre og myndiggjøre barnet ikke er til barnas beste med utgangspunkt i forutsetningene barnet har (Glaser, 2013, s. 144).

For å oppleve mestring og trygghet er det vesentlig at oppgavene og utfordringene samsvarer med individets ferdighetsnivå (Kloep & Hendry, 2003, s. 79). For personalet i barnehagen er det aktuelt å henvise til Herzbergs motivasjons- og trivselsfaktorer. Disse innebærer at mennesker trenger å oppleve trygghet og å bli inkludert for å trives og ha motivasjon til arbeidet. I tillegg mente han at arbeidstakere søker mot utfordringer som kan bidra til selvrealisering. Det vil si at utfordringene må ta i bruk de evnene og ferdighetene man har, og ikke være langt utenfor individets flytsone (Gotvassli, 2017, ss. 154-155). Alle vil møte på utfordringer som ikke faller innenfor flytsonen i arbeidet. Det er viktig at utfordringene ikke blir for vanskelige, men de må heller ikke være for lette. Dersom man ikke føler man får brukt det man kan i arbeidet over lengre tid, vil motivasjonen synke og man vil oppleve kjedsomhet og frustrasjon (Irgens, 2016, ss. 117-118). Dette er viktig for både barn og voksne.

Organisasjons- og bestemmelsesstruktur

For at de ansatte i barnehagen skal kunne gi barna avgjørelsesmakt må de også være bevisst sin egen makt og posisjon i organisasjonen. Det er organisasjonsstrukturen som bestemmer hvordan arbeidsoppgavene skal fordeles og hvem som har hvilke posisjoner.

Organisasjonsstrukturen avgjør også hvem som har makt over hvem og hvem som har beslutningsmyndighet (Jacobsen & Thorsvik, 2014, s. 70). Organisasjonsstruktur kan deles inn i to kategorier: formell og uformell struktur. Gotvassli fremstiller dette som et isfjell. Over

Hvem bestemmer i barnehagen?

vannet har man den formelle organisasjonsstrukturen; den delen av strukturen som er synlig utad og kan finnes i dokumenter og organisasjonskart. Under vannet er den uformelle organisasjonsstrukturen. Denne delen av strukturen handler i stor grad om normer, atferd, holdninger, verdier og sosial makt. Uformell organisasjonsstruktur er ikke nedskrevet, men omfatter de mellommenneskelige forholdene i organisasjonen (Gotvassli, 2017, ss. 278-281).

I barnehagen kan eksempler på formell organisasjonsstruktur være stillingsbeskrivelser, teamsammensetninger og dagsrytme. Organisasjonens grad av formalisering varierer fra barnehage til barnehage og påvirkes av hvor mange regler og reguleringer som er fastsatt (Gotvassli, 2017, ss. 277-278). Et aktuelt eksempel på formalisering er om det er regler for hvor høyt opp i trærne barna får lov til å klatre. De ansatte i barnehagen er strukturelt inndelt etter ulike posisjoner og en fordeling av avgjørelsesmakt. De fleste barnehager har en formell hierarkisk oppbygning og er en linjeorganisasjon (Gotvassli, 2017, s. 281). Den aktuelle barnehagen i denne oppgaven har et styre med styreleder øverst i organisasjonskartet, med daglig leder rett under. Deretter kommer de pedagogiske lederne for hver avdeling, mens de øvrige ansatte er nederst i det formelle hierarkiet. Barnehagen har også en pedagoggruppe bestående av alle med formell pedagogutdanning.

Avgjørelsesmakt

Organisasjonsstrukturen i barnehagen fordeler den formelle avgjørelsesmakten. Den uformelle organisasjonsstrukturen kan se ulik ut enn den formelle. Uformell organisasjonsstruktur handler om sosial makt, følelser og verdier, og kan skape et gruppesamhold (Jacobsen & Thorsvik, 2014, ss. 135-136). Den formelle og uformelle makten trenger ikke tilfalle samme person i organisasjonen. Dette kan føre til vanskeligheter for lederen ettersom personalet ofte vil ha mer tillit og et sterkere ønske om å følge den med sosial makt. Makt kan både gis og tas, og makt kan også fordeles som resultat av organisasjonskulturen (Irgens, 2016, ss. 164-166). Lov om barnehager og rammeplan for barnehager gir formell makt til de ulike stillingene i barnehagen. For eksempel gjøres styrer ansvarlig for det daglige, pedagogiske arbeidet i barnehagen og at arbeidet følger gjeldende lover og regler. Pedagogisk leder skal igangsette og drive det pedagogiske arbeidet i tråd med rammeplanen og annet lovverk (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15).

Rammeplanen sier at styrer skal sørge for at hele personalgruppen involveres i planlegging, dokumentasjon, vurdering og utvikling av barnehagens innhold og arbeidsmåter (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). Den sier også at hele personalet skal delta i vurderingsarbeid av barnehagens innhold (Kunnskapsdepartementet, 2017, ss. 25-26).

Hvem bestemmer i barnehagen?

Utvikling av team i personalgruppen er derfor en nødvendig praksis i barnehagen. De fleste barnehager har et lederteam bestående av de pedagogiske lederne og styresen. Her blir det tatt avgjørelser som påvirker barnehagens praksis og de øvrige ansatte.

Teoretikeren Adizes sier at det i en lærende organisasjon finnes fire ulike lederfunksjoner. Disse kan innehas av en og samme person, men kan også deles blant flere. Dersom de skal fordeles på flere må det være god kommunikasjon og samarbeid mellom partene. De ulike lederfunksjonene er administratoren, produsenten, integratoren og entreprenøren.

Administratoren driver det administrative arbeidet og planlegger, koordinerer og kontrollerer arbeidet og skaper normer og regler for hvordan arbeidet skal drives. Produsenten må være god på sitt fagfelt og må kunne utøve sin rolle i tråd med fagkunnskapen for å drive organisasjonen videre. Integratoren arbeider for å skape team og gruppetilhørighet blant personalet og har hele personalgruppen og dens trivsel og funksjon som sitt arbeidsfelt. Den siste rollen, entreprenøren, skaper sin egen utviklingsplan for organisasjonen basert på indre og ytre faktorer. Entreprenørens rolle kan knyttes sammen med endringsledelse (Gotvassli, 2017, ss. 59-61).

Metode

Forskningsmetode handler om å samle inn, analysere og tolke data. Det er veien vi bruker for å oppnå målet vi har satt oss, slik som for eksempel kvalitativt intervju for å finne ut av hvordan én barnehage jobber med et bestemt tema. Metoden skal være systematisk, grundig og ærlig (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2011, ss. 29-30). Jeg har i denne oppgaven valgt å benytte meg av metoden kvalitativt intervju og barneintervju. Dette fordi oppgaven skal omhandle hvordan svarene hos barna og pedagogene på én avdeling i én barnehage samsvarer med hverandre, og også for å kunne si noe om hvordan de pedagogiske lederne jobber med barnas medbestemmelse i hverdagen. Jeg valgte å intervju to pedagogiske ledere og tre barn fra samme avdeling. Fordi oppgaven kun tar for seg svar fra én barnehage er det usikkert hvor stor overførbarhet oppgaven har. Likevel kan andre barnehager kjenne seg igjen i det som blir presentert og på den måten se funn og drøfting som aktuelt for sin praksis. På bakgrunn av dette vil oppgavens validitet variere fra barnehage til barnehage (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80).

Utforming av intervjuguide

Problemstillingen jeg valgte meg, «hvem bestemmer i barnehagen?» ønsket jeg at skulle være hovedspørsmålet i intervjuet. For å få et mer nyansert svar på dette kom jeg frem til flere

underspørsmål som belyste ulike aspekter ved temaet. Jeg ønsket at svarene skulle være personlige og basert på egen oppfatning, ikke et spørsmål om teori. Derfor skrev jeg spørsmål som etterlyste intervjuobjektene meninger og tanker rundt det som bestemmes.

Intervjuguidens spørsmål er bevisst ordlagt på en enkel og barnetilpasset måte. For å kunne sammenligne svarene fra de to forskjellige gruppene valgte jeg å stille samme spørsmål til begge. De pedagogiske lederne ble informert om at jeg også skulle stille barna de akkurat samme spørsmålene.

I intervjuguiden valgte jeg å legge inn noen spørsmål jeg bare skulle stille de pedagogiske lederne. Meningen med dette var å få frem deres tanker om barnas opplevelse av temaet. I tillegg spurte jeg om hvordan de som pedagogiske ledere arbeider med barnas medbestemmelse i hverdagen slik at de hadde muligheten til å utdype forutsetningene til det de regnet som barnas opplevelse. Til slutt åpnet jeg for at de selv kunne legge til eventuelle punkter de ikke opplevde at vi hadde vært innom eller andre ting de følte var viktig å få frem. Intervjuguiden til både intervju av pedagogiske ledere og til barneintervju ligger vedlagt.

Valg av informanter

I prosessen med å finne ut hvem jeg ønsket å intervju valgte jeg å benytte meg av et strategisk utvalg (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2011, ss. 106-107) ettersom jeg ønsket å ha informanter med spesifikke trekk med i intervjuet. Disse trekkene innebar å være enten pedagogisk leder på en avdeling med barn i alderen 4-5 år hvor det var to pedagogiske ledere, eller å være barn i alderen 4-5 år på samme avdeling som de pedagogiske lederne. Det var viktig for meg at jeg skulle ha en relasjon til barna slik at de ville føle seg tryggere i situasjonen. Jeg ønsket å intervju både ansatte og barn for å kunne sammenligne aktuelle svar og kunne belyse barnas perspektiv.

Ettersom jeg ønsket å intervju barn ble det naturlig å velge en tilgjengelig gruppe jeg allerede hadde en relasjon til. Ved at jeg kjenner barna og barna kjenner meg vil intervjusituasjonen kunne bli tryggere for barna og jeg vil kunne få flere og mer utdypende svar (Öhman, 2012, ss. 58-59) (Kloep & Hendry, 2003, ss. 77-80). Jeg ønsket å intervju en barnegruppe på 3-4 barn i alderen 4-5 år. Ønsket om å ha 3-4 barn var et strategisk valg med utgangspunkt i at intervjutidspunktet sammenfalt med influensa- og forkjølelsesperioden etter nyttår. Dersom et barn skulle være sykt eller av andre grunner ikke komme i barnehagen den aktuelle dagen ville jeg fremdeles ha nok barn til å gjennomføre intervjuet.

Jeg tok kontakt med de to pedagogiske lederne jeg ønsket å intervju over mail hvor jeg presenterte oppgaven min kort og la ved et informasjonsskriv og samtykkeskjema. Begge to ville delta i prosjektet, og vi avtalte intervju én uke senere. Da jeg var i barnehagen for å intervju den første pedagogiske lederen valgte jeg å bli igjen etter intervjuet var ferdig. Da fikk jeg vært med barna og snakket med dem, i tillegg til at jeg kunne møte foreldrene ansikt til ansikt og fortelle om mitt prosjekt når de kom for å hente barna sine. Jeg snakket med tre av barnas foreldre og et besteforeldrepar, som jeg også har en relasjon til av samme grunn som til barna og de pedagogiske lederne. De fikk alle med seg et informasjonsskriv og samtykkeskjema hjem. Alle barnas foreldre skrev under på samtykket om å la barna delta i intervjuet. Samtykkeskjemaet for både pedagogiske ledere og foreldre ligger vedlagt som vedlegg.

Videre i denne oppgaven vil jeg bruke navnene Linda og Kristin om de pedagogiske lederne, og Lisa, Stine og Jonas om barna. Alle navn som kommer frem i oppgaven vil være fiktive.

Gjennomføring av intervjuene

Før intervjuet forklarte jeg hva jeg la til grunn for forståelsen av begrepene medvirke og medbestemme, og hva min oppfatning av forskjellen var. Her tok jeg utgangspunkt i Berit Baes kapittel «Perspektiver på barns medvirkning i barnehage» i temaheftet om barns medvirkning (Bae, Eide, Winger, & E., 2006, ss. 8-9). Begrepsavklaringen ble gitt både som en støtte til det jeg la til grunn av teori for intervjuet for å unngå at intervjuobjektene opplevde at jeg testet deres kunnskaper, og for å unngå tvil rundt begrepsforståelsen. Jeg opplevde også at dette var en myk overgang fra uformell til formell samtale. Intervjuet var et delvis strukturert, standardisert kvalitativt intervju som gjør det mulig å sammenligne svar fra de ulike informantene (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2011, ss. 137-138).

Intervjuene ble gjennomført i barnehagen av praktiske årsaker. Det var lettere for de pedagogiske lederne å få til et intervju når det foregikk på deres arbeidsplass og i deres arbeidstid enn å møtes til et senere tidspunkt. Jeg hadde booket et av barnehagens møterom for å unngå forstyrrelser, ettersom fagteorien nevner forstyrrelser fra kollegaer som en utfordring ved å gjennomføre intervjuet på arbeidsplassen (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2011, ss. 142-143). Gardinen til vinduet var også dratt for slik at de som var ute ikke ville forstyrre. Begge de pedagogiske lederne brukte sin lunsjpause på intervjuet og spiste dermed samtidig som intervjuene foregikk. Dette medførte ingen utfordringer med hverken å høre hva som ble sagt eller for tolkningen i etterkant. Barneintervjuet ble også

gjennomført i barnehagen. Intervjuene varte i 30-45 minutter. Det var bortfall av ett barn på intervjudagen. Intervjuobjektene ble derfor tre barn og to pedagogiske ledere.

Alle intervjuene ble tatt opp med en digital diktafon. De pedagogiske lederne og barnas foresatte skrev under på et informert samtykke (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2011, s. 96), og jeg informerte barna om hva mitt prosjekt gikk ut på og hva deres deltakelse innebar. I etterkant av intervjuene skrev jeg de ordrett ned ut ifra lydopptaket, og sendte det deretter til de respektive intervjuobjektene slik at de kunne si ifra dersom de oppfattet at noe var tolket feil under utskrivningen av lydopptaket. Dette ble gjort for at jeg skulle være trygg på at oppgavens validitet i større grad ble ivaretatt (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Denne metoden ble valgt fremfor fonetisk korrekt transkripsjon ettersom den er tidsbesparende, men like vel sikrer å få frem informantens mening ved at de får gå gjennom den selv i etterkant. Barna og deres foreldre fikk ikke tilbud om å lese eller høre opptaket i etterkant.

Forskningsetikk

I den første henvendelsen til både foreldre og pedagogiske ledere la jeg ved et informasjonsskriv og samtykkeskjema i tråd med NESH (De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene, 2018). Her stod det detaljert forklart hva prosjektet gikk ut på og hva jeg ønsket av dem. I dette skjemaet stod det også at jeg ønsket å ta opp intervjuet på digital diktafon for best mulig å kunne tolke det som blir sagt i etterkant. Skrevet forsikret deltakerne om at lydopptakene skulle behandles med ytterste forsiktighet i tråd med personopplysningsloven (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2011, ss. 93-97). I mitt samtykkeskjema stod det også presisert at intervjuobjektene, eller deres foresatte, når som helst kunne trekke sitt samtykke til å delta i forskningsprosjektet og at alle opplysninger om dem eller deres barn da ville slettes. For å beholde mine intervjuobjekters anonymitet vil jeg i oppgaven benytte konstruerte navn når de omtales. For å trygge de pedagogiske lederne før intervjuet informerte jeg om at de kunne få min skriftlige tolkning av intervjuet når jeg var ferdig med det slik at de kunne lese over det og komme med eventuelle rettelser eller forespørsler om å fjerne deler de ikke anså som riktige før de ble brukt som data i oppgaven.

Ettersom barna ikke selv hadde skrevet under på samtykkeskjemaet startet jeg intervjuet med å fortelle om prosjektet og hvorfor jeg ønsket at de deltok. Vi snakket om den digitale diktafonen og de fikk se hvordan den fungerte ved at jeg tok opp at vi alle sa «hei» før jeg spilte det av for dem så de fikk høre. Barna var også klar over at de ikke trengte å delta dersom de ikke ønsket det.

Kritikk av metode

Barnehagen jeg gjennomførte intervjuene i benytter seg sjeldent av metoden barneintervju. Den aktuelle settingen var dermed ukjent og fremmed for barna. Ettersom alle avdelingene var innendørs på intervjutidspunktet valgte jeg å ta barna med til møterommet og ha intervjuet der. Dette er et rom barna ikke er i annet enn når de skal bruke utskrifts- og kopimaskinen. Disse forholdene var jeg bevisst på i forkant av intervjuet, men trodde min relasjon til barna skulle gjøre at de like vel var trygge nok i settingen til å svare godt på spørsmålene med utfyllende svar. I etterkant av intervjuet ser jeg at jeg tok feil i mine antakelser. Det at intervjuet var en fremmed metode og rommet var uvant påvirket barna i større grad enn jeg hadde trodd. To av barna virket mer usikre og var stillere enn både jeg og de pedagogiske lederne på avdelingen deres hadde antatt at de kom til å være på bakgrunn av at jeg ved flere tidligere anledninger har hatt gode og reflekterende samtaler med dem. Det siste barnet ble ikke nevneverdig påvirket av disse forutsetningene. Skulle jeg gjennomført intervjuet på nytt ville jeg hatt barna på avdelingen mens resten av barna var ute i utetiden slik at de fikk gjøre intervjuet i vante omgivelser.

Barna snakket lite og svarte med korte svar på mine spørsmål. Jeg valgte derfor som intervjuer å stille flere ledende spørsmål for å få svar på det jeg lurte på. Istedenfor å ha store og åpne spørsmål slik som «hvem bestemmer i barnehagen?» presiserte jeg spørsmålet mer etter hvert og spurte om «hvem bestemmer på avdelingen?». Jeg stilte mange oppfølgingsspørsmål og spørsmål ved å gjenta det barna sa for at de skulle utdype. Vi snakket om hva barna ville bestemt dersom de kunne bestemme hva som helst. Både Lisa og Jonas sa at de ikke vil være ute. Jeg spurte «hvem bestemmer at dere skal være ute?». De svarte «alle» i kor, og jeg fulgte opp med «når dere sier alle, hvem mener dere da?». Et annet eksempel er da jeg spurte om hva barna syns de burde fått bestemme i barnehagen. Lisa svarte «å spise godteri og is og pannekaker, pølser og kjøttboller!». Jonas og Stine smilte og lo, jeg smilte og nikket. Deretter kom jeg med et oppsummerende oppfølgingsspørsmål: «Du syns du burde fått bestemme hva du skal spise?». Denne tråden hentet vi opp igjen senere i samtalen hvor vi snakket om brødmåltidene.

Barnehagen fikk ny styrer sommeren 2017. I for- og etterkant av dette har styrerens rolle som sjef i barnehagen vært et aktuelt tema i barnegruppen. Flere av barna på avdelingen har vært svært interessert i dette og snakket mye om det. Jeg valgte å ikke intervju de barna som har hatt størst fokus på det, men det er likevel nærliggende å tenke at det har en sammenheng med

svarene som ble gitt. Begge disse aspektene er jeg bevisst som en mulig feilkilde videre i min oppgave hvor jeg skal drøfte funnene fra intervjuene.

Funn og drøfting

I denne delen vil jeg se på funnene som kom frem av intervjuene og drøfte de fortløpende med aktuelt fagstoff fra teoridelen. Jeg har valgt å drøfte etter presentasjon av hvert funn slik at sammenhengen mellom funn og teori vil være tydeligere. Dette vil også kunne gjøre drøftingen mer ryddig og bidra til en bedre forståelse for temaet. For å skille mellom funnene og drøftingen har jeg valgt å dele opp teksten med underoverskriften drøfting. Dette for å gi oppgaven reliabilitet ved å være tydelig i hva som er empiri og hva som er egne vurderinger (Thagaard, 2013, s. 194). Jeg har valgt å dele inn drøftingen i seks deler med ulike underoverskrifter. Underoverskriftene er en kort oppsummering av det funnene omhandler. De første funnene omhandler barnas medvirkning i hverdagen, før jeg etter hvert vil drøfte organisasjonsstrukturens og -kulturens betydning for medvirkningen. Til slutt i drøftedelen vil jeg ha en kort sammenligning av svar fra de pedagogiske lederne og barna på temaer de alle snakket om. Drøftingen vil i hovedsak ta utgangspunkt i de pedagogiske ledernes meninger, men vil også inkludere barnas svar der det er aktuelt.

Medvirkning eller medbestemmelse?

Helt sentralt i intervjuene var diskusjonen om forskjellene mellom å medvirke og å medbestemme. Begge de pedagogiske lederne snakket om dette gjentatte ganger gjennom intervjuet. Pedagogisk leder Linda sier at hun opplever medbestemmelse som enklere enn medvirkning fordi barna hele tiden tar små avgjørelser for dem selv slik som hvilken farge de vil ha på sin spillebrikke når de spiller brettspill og hva de vil ha på brødiskiva. Hun sier at medbestemmelse alltid foregår innenfor veldig strenge, voksengitte rammer. Pedagogisk leder Kristin opplever det motsatt. I intervjuet nevner hun dagsplanen som et ledd hvor barnas opplevelse og mening har noe å si uten at de får ta direkte avgjørelser, men de får påvirke hvordan dagsplanen skal se ut. Så sier hun: «Det er kanskje mer medvirkning enn medbestemmelse. Det begrepet der... Vi har brukt medvirkning mye i barnehagen her. Men den blir litt for simpel, for da kan man komme unna med nesten alt, tenker jeg. Medbestemmelse utfordrer mer».

Da barna ble spurt hva de får bestemme i barnehagen svarer Stine at hun får bestemme hva hun vil gjøre. Senere utdyper hun dette ved å fortelle at hun og venninna kan velge hva de vil leke. Ved spørsmål om hva hun synes om at hun selv bestemmer hva hun vil leke svarer hun

«Det er fint, for jeg elsker å leke!». Lisa sier at hun ikke får bestemme hva hun skal leke i barnehagen, men at pedagogisk leder Kristin bestemmer at hun og venninna skal leke sura. Heldigvis liker Lisa godt å leke sura. Det at hun ikke får bestemme noe selv er gjennomgående i intervjuet for Lisa. Hun svarer oftest at det er Kristin som bestemmer, og det kan være alt fra pålegg på brødiskiva til hva hun skal ha på seg når de går ut. Stine sier at hun syns det er bra å gå i barnehagen, for da kan hun bestemme hva hun vil ha oppå brødiskiva. Når jeg spør hva hun velger å ha oppå brødiskiva svarer hun «alt mulig!» med et stort smil om munnen og hopper litt i stolen samtidig. Jonas sier seg enig i at det er fint å gå i barnehagen.

Pedagogisk leder Linda påpeker at det kan være vanskelig å få barna til å ta egne avgjørelser i hverdagen. Som eksempel trekker hun frem valg av aktivitet inne. Barna velger ofte det bestekompien har valgt, selv om barnet kanskje ville noe annet. Linda tror også de voksnes forventninger påvirker hva barna velger selv om forventningene ikke snakkes om eller nevnes ovenfor barna. Også pedagogisk leder Kristin trekker frem frileken som eksempel på medbestemmelse. Hun sier hun er usikker på om barna opplever at de er med og bestemmer hva de skal leke fordi hun tror ikke de tenker på det som å være med på å bestemme. Begge de pedagogiske lederne snakker mye om utfordringen det er at man ikke nødvendigvis har lik begrepsforståelse av «å bestemme». Dette nevner hun også igjen senere i intervjuet: «Jeg syns det er interessant å skulle spørre de samme spørsmålene til barna, for de vil jo svare helt annerledes. Samtidig så tror jeg at de legger nok noe annet i bestemmelse enn det vi gjør også».

Drøfting

Det er interessant at de to pedagogiske lederne har en ulik opplevelse av hva som er lettest å arbeide med i barnegruppen av medvirkning og medbestemmelse. Pedagogisk leder Linda opplever at barns medbestemmelse foregår hele tiden i form av valg av vatter, farge på spillebrikke eller pålegg på brødiskiva. Pedagogisk leder Kristin opplever at barnehagens drift er tilrettelagt etter hva man observerer hos de ulike barna og at de på den måten medvirker i alt som foregår, men sier at hun er usikker på hvor skillet mellom medvirkning og medbestemmelse går. Berit Baes forklaring i temaheftet om medvirkning definerer de to begrepene, men har også et uklart skille. Både medvirkning og medbestemmelse omhandler det å være én av flere som påvirker en avgjørelse, og Bae definerer begge som å aktivt få sin stemme hørt i avgjørelsen. Berit Bae trekker i tillegg inn begrepet selvbestemmelse, som en motpol til medbestemmelse. Selvbestemmelse foregår alene og uten samhandling med andre.

Hvem bestemmer i barnehagen?

Kanskje er det begrepenes ytterpunkter som er lettest å skille fra hverandre, mens det i midten er vanskeligere å definere?

Pedagogisk leder Linda sier at medbestemmelse alltid foregår innenfor strenge, voksensatte rammer. Medvirkningsbegrepet er betinget av at den voksne i relasjonen skal sette grenser for hva barnet påvirker og at barnet kun får muligheten til å påvirke dersom den voksne er bevisst barnets meninger og følelser. På en avdeling kan det være rundt 20 barn og fire voksne, noe som gir hvert barn lite alenetid og korte perioder med fullt fokus fra én voksen. Det er de voksne som har ansvaret for at dagens innhold er til barnets beste og dermed er det de som har bestemmelsesmakten. Barnets medvirkning er derfor avhengig av at den voksne gir barnet makt til å få ytre seg selv, for uten makten kan heller ikke barnet påvirke avgjørelser.

På tross av at jeg i intervjuene med begge de pedagogiske lederne ga en forklaring på hva jeg la i begrepene medbestemmelse og medvirkning med utgangspunkt i Berit Baes fortolkning (Bae, Eide, Winger, & E., 2006, ss. 8-9), viser de flere ganger en ulik forståelse. Dette viser hvor vanskelig det kan være å oppfatte og omsette ulike begrep i praksis i samsvar med det som var den opprinnelige intensjonen fra Rammeplanen (2017).

Jeg valgte bevisst å ikke bruke begrepene medvirkning og medbestemmelse direkte i samtalen med barna. I stedet forenklet jeg begrepene i håp om at det ville gjøre det lettere for barna å svare. Ettersom de generelle spørsmålene handlet om hva barna og de voksne opplevde å få bestemme alene og med andre, fikk jeg ikke frem barnas forståelse av medbestemmelse eller medvirkning. Barna har svart på spørsmål om hva de bestemmer. Barna er uenige seg imellom om hvorvidt de selv bestemmer hva de skal leke, og også i hvilken grad de får delta i andre avgjørelser. Stine virker som om hun har en annen oppfatning av det å bestemme enn de andre, for hun forteller at hun bestemmer både lek og pålegg på brødiskiva. Hvorvidt disse avgjørelsene går inn under begrepet medbestemmelse eller medvirkning kan diskuteres, men var heller ikke i spørsmålet jeg stilte barna. Slike avgjørelser bør kanskje heller defineres som selvbestemmelse, ettersom de ikke tas i samarbeid med andre. Dette trekker også pedagogisk leder Kristin frem senere i intervjuet når hun snakker om begrepsforståelsen knyttet til disse begrepene i rammeplanen.

Hva kan barn bestemme?

Pedagogisk leder Kristin snakket flere ganger om at hun opplevde at mange barn fikk bestemme mer enn hun mente de burde fått. Hun mente at de voksne må tenke over hva slags bestemmelser barna har en reell nytte av å delta i og hva barna vil se en verdi av å være med

på. Dette fordi hun tror mange barn må ta avgjørelser og valg de ikke har forutsetninger for å klare eller forstå, noe som er i tråd med rammeplanens fokus på at medvirkning skal være tilpasset barnet. Alderen til barnet bør tas i betraktning for hva barna får bestemme over, som Kristin sier. Hva de er med på å bestemme bør handle om hva de faktisk har nytte av å være med på. «Når jeg studerte var dette ganske oppe fordi det var ganske nytt. Praksisbarnehagen jeg var i da fikk være med å bestemme ukesmenyen, for eksempel. Og så var det veldig «in» det der om de ville være inne eller ute, de fikk være med å bestemme det. Og der tenker jeg at vi voksne må tenke over hva slags bestemmelser barna faktisk har noen nytte av å være med på og hva de ser en verdi av å være med på å bestemme. Også fordi jeg tror at mange barn blir stilt ovenfor mange valg de ikke har godt av å bli stilt ovenfor. Et bevisst forhold til hvordan de kan være med på...»

I barneintervjuet spurte jeg om hva barna syntes de burde fått bestemme. Lisa snakker om all maten hun ville bestemt, og Stine henger seg på og forteller om hva hun har bestemt til middag. Stine forteller at hjemme bestemmer hun middag hele tiden, men når hun glemmer å si ifra hva hun vil ha bestemmer mammaen hennes. Denne gangen har hun bestemt fiskepinner.

Drøfting

I den nye rammeplanen for barnehager (2017) sies det at barna skal få medvirke ut ifra egne forutsetninger og at de ikke skal få ansvar de ikke er modne nok til å mestre. Pedagogisk leder Kristin trekker dette frem flere ganger og begrunner det med at barna ikke nødvendigvis opplever at de bestemmer dersom avgjørelsen ikke har noe å si for dem. For at barnet skal oppleve ansvaret som relevant eller nyttig må det også forstå hva ansvaret går ut på. I barnehagen må barna ta avgjørelser som en del av en gruppe og som i de fleste tilfeller vil påvirke flere enn dem selv. Dette vil bidra til barnets utvikling av psykisk myndighet. Det å være psykisk myndig innebærer at man evner å se sine egne interesser og rettigheter i forbindelse med en avgjørelse, samtidig som man klarer å vurdere hva som er best for andre. Myndiggjøringen av barna er en viktig del av barnas dannelsesprosess, og krever derfor at de voksne rundt barnet, både pedagoger, assistenter og foresatte, har et bevisst forhold til barnas flytsone og psykiske myndighet slik at barna opplever å mestringsfølelse og tilfredshet i sin medvirkning.

Motivasjon i arbeidet

I intervjuet med pedagogisk leder Kristin snakket hun om hva hun trives med og ikke, og hvordan hun opplever sin arbeidshverdag. Hun forteller at hun ikke opplever å bestemme like mye i barnehagen her som hun har gjort andre steder. Det handler om medbestemmelse for både barn og voksne. Noen ganger kan hun bestemme at «sånn blir det» inne på avdelingen, men det meste tas i dialog med enten personalgruppen på avdelingen eller med pedagoggruppen. Det er når hun jobber og bestemmer sammen med andre at hun føler hun får mest ut av arbeidet og trives best. Hun sier: «jeg liker jo å være med og ha noe å si, syns det ville blitt veldig kjedelig på jobben hvis jeg bare skulle ta imot beskjeder og ikke ha noe å si. Det tenker jeg veldig på med ungene og, da, hvis vi skal jobbe med barns medvirkning så føles det annerledes å være med å bestemme noe». Til slutt sier hun at hun opplever at hun får ha en stemme i de avgjørelsene hun selv føler er aktuelle for henne, og at enkelte ting er det helt greit å ikke ha noe å si om også.

Drøfting

Pedagogisk leder Kristin sier at hun opplever ansvaret hun har gjennom avgjørelser som motiverende for hennes arbeidshverdag. Herzbergs motivasjonsfaktorer underbygger dette. De omhandler viktigheten av å få ansvar og utfordringer som kan bidra til selvrealisering. Ved å bli stilt krav til vil man som menneske presses til å utfordre egne evner som kan føre til mestringsfølelse og selvtilfredshet dersom man oppnår målet. Dette vil igjen inspirere og motivere til å prøve videre og utvide sin flytsone til å kunne mestre vanskeligere og mer krevende utfordringer. Det er vesentlig at oppgavene havner innenfor flytsonen, og hverken blir for lette eller for krevende. Selv om Kristin sier at hun tidligere har opplevd å få mer ansvar og avgjørelsesmakt i arbeidet et annet sted, opplever hun at arbeidet nå er motiverende gjennom samarbeid. Samarbeidet om avgjørelser mellom pedagogene og de ansatte på avdelingen er en form for medbestemmelse hvor avgjørelsen påvirker både pedagogen selv og de andre ansatte. Selv om alle er med i avgjørelsen er det den pedagogiske lederen som har det formelle ansvaret for arbeidet på avdelingen.

Det å få utfordringer som passer inn i den utfordredes flytsone er vesentlig for både voksne og barn. I arbeidet i barnehagen sier pedagogisk leder Kristin at hun tenker på sin egen mestringsfølelse når hun skal tilrettelegge for barnas medvirkning. Hun trekker frem det at en avgjørelse føles annerledes dersom man har fått være med på å bestemme noe. Gjennom å delta i demokratiske avgjørelser slik som medbestemmelse i gruppe vil barna få erfaringer med at sine valg og meninger har en betydning for fellesskapet og for de andre barna. Det at

Hvem bestemmer i barnehagen?

pedagogen er bevisst hvilket ansvar den legger på barna er viktig for at barna skal føle at de mestrer oppgaven og at deres stemme blir hørt i avgjørelser som har en betydning. Når Kristin jobber bevisst med å tilrettelegge for barnas medvirkning blir barnas psykiske myndighet utviklet. Dette vil igjen påvirke barnas flytsone, og kan over tid bidra til at barnet kan takle og forstå vanskeligere eller mer komplekse bestemmelser.

Organisasjonsstruktur i barnehagens hierarki

På spørsmål om hvem som bestemmer i barnehagen, svarer pedagogisk leder Linda at det skal være et hierarki i barnehagen, og at hun syns ikke det bør være flat struktur i barnehagen. Linda sier: «I hverdagen? Da er det vel de voksne som bestemmer. Det skal være styreren og så pedlerne som bestemmer, og så er assistentene med og bestemmer litt der hvor pedlerne bestemmer at det er greit». Hun forklarer leddene i den aktuelle barnehagen, og sier at de har en pedagoggruppe med alle pedagogene i barnehagen som tar avgjørelser og jobber tett sammen. Pedagogene er også ansvarlige for kommunikasjonsstrømmen, både den som går fra lederen til de øvrige ansatte og motsatt. Hun sier at pedagogene er et mellomledd; pedagogene er både på gulvet og de er sjef. De er bindeleddet mellom det som skjer på avdeling og styreren. Styreren er også et mellomledd, sier Linda.

Når pedagogisk leder Kristin får spørsmål om det samme svarer hun sett fra barnas perspektiv. Hun sier at barna påpeker at det er styrer som er sjefen i barnehagen, og at når styrer er borte så lurte de på hvem som bestemmer i barnehagen til styreren kommer tilbake. Kristin forteller at når barna spør om det er hun som bestemmer når styrer er borte, så tenker hun at det er noen ting hun bestemmer på avdelingen, men avgjørelsene blir ofte tatt i fellesskap innenfor noen gitte rammer. Kristin sier at barna er opptatt av hvem som bestemmer og at hun har lagt merke til det i flere ulike sammenhenger. Litt senere i intervjuet trekker Kristin frem pedagoggruppen og deres funksjon. Hun sier at pedagogene diskuterer blant annet hvor høyt opp i trærne barna kan klatre, og at det de kommer frem til deretter blir formidlet videre til de øvrige ansatte.

Når jeg spør om det er noe de vil legge til som vi ikke har snakket om enda i intervjuene trekker begge frem hva de tror barna opplever av den formelle strukturen i barnehagen. Pedagogisk leder Linda sier at hun ikke tror barna merker noe til det formelle hierarkiet og ikke vet hvem som formelt bestemmer på avdelingene. Hun sier: «Jeg tror ikke ungene merker noe forskjell. Med mindre assistentene er veldig sånn «jeg må høre Linda først», før de gjør noe. Det tror jeg ikke de gjør». Pedagogisk leder Kristin har en annen oppfatning av

dette. Hun sier at hun opplever at ungene vet godt hvem som er leder på hver avdeling. Hun sier: «Det er jo ikke noe som er uttalt til ungene eller sånne ting. Det kan være at de andre på avdelingen sier «vi må vente til Kristin kommer», at de da får følelsen om at det er noe der. Men jeg syntes det var litt interessant».

Når barna blir spurt om hvem som bestemmer i barnehagen svarer de at det er styreren. Når jeg deretter spør om hvem som bestemmer på avdelingen, svarer alle tre barna forskjellig. Lisa svarer at pedagogisk leder Linda bestemmer, Stine svarer pedagogisk leder Kristin. Jonas sier: «jeg syns Anne [assistent] bestemmer». Når vi senere snakker om det å være ute, er både Lisa og Jonas sikre på at det er alle de voksne som bestemmer at de skal ut. Lisa presiserer at det er alle de voksne på alle avdelingene. Helt til slutt i intervjuet spør jeg barna om det er noe mer de vil si som de syns er viktig at jeg skal ha med i oppgaven min. Lisa svarer bestemt nei etter en liten tenkepause. Jonas roper da: «Jo! Styrer. Styrer bestemmer».

Drøfting

Strukturen pedagogisk leder Linda trekker frem stemmer overens med den formelle organisasjonsstrukturen. I tillegg til å forklare de formelle leddene beskriver hun også maktstrukturen, slik som at assistentene er nederst i hierarkiet og får bestemme dersom de blir gitt avgjørelsesmakt eller deltakelsesmakt av pedagogene i leddet over. Linda beskriver de pedagogiske lederne som bindeledd mellom ledelsen og de øvrige ansatte og forteller at bindeleddenes oppgave er å føre informasjon opp- og nedover i systemet og å sørge for at driften foregår slik som de pedagogiske lederne sammen har bestemt. Formelt oppfattes organisasjonsstrukturen Linda forteller om stiv og satt, med lite makt hos assistentene og mye makt hos pedagogene. Dette er interessant fordi det strider mot slik Kristin opplever maktfordelingen. En grunn til dette kan være at Linda snakker om slik hun tenker det bør være, mens pedagogisk leder Kristin snakker om slik hun opplever avgjørelsene.

Det pedagogisk leder Linda forteller om den formelle og uformelle organisasjonsstrukturen samsvarer ikke helt med det pedagogisk leder Kristin forteller. Kristin forteller om en formell organisasjonsstruktur som er til stede kun som en formell fordeling av avgjørelsesmakt, mens den uformelle strukturen gir rom for at alle er aktivt med i avgjørelser. Hun trekker frem avgjørelser som tas i fellesskap flere ganger, både i forbindelse med personalgruppen på avdelingen og pedagoggruppen. Også Linda snakker om pedagoggruppen som mellomledd når hun sier at den skal ta avgjørelser i fellesskap som senere blir formidlet til resten av personalgruppen.

Hvem bestemmer i barnehagen?

Det er interessant å se at både pedagogisk leder Linda og pedagogisk leder Kristin har en ulik oppfatning av hvor bevisste barna er til hierarkiet på avdelingen, men likevel begge sier at de ikke tror assistentene påpeker leddene. En av grunnene til den ulike oppfatningen hos de pedagogiske lederne kan være hvordan de ser på organisasjonsstrukturen, og spesielt strukturen på avdelingen. Linda sier at hun syns det skal være et hierarki i barnehagen, men forteller om situasjoner hvor hun ikke opplever strukturen slik i praksis. Mange barnehager har en tilsynelatende flat struktur i personalgruppen innad på avdelingene, ettersom alle de praktiske oppgavene utføres av alle de ansatte og ansvaret rulleres. Påkledningssituasjoner, samlingsstund, måltider og å være en tilgjengelig voksen i lek er områder hvor ansettelsestittel sjeldent har noe å si på ansvaret (Gotvassli, 2017, ss. 290-292). Kanskje er det også et tilfelle på avdelingen her, noe som kan gi svar på hvorfor barna ikke vet hvem som har avgjørelsesmakten. Det Kristin forteller om kan derimot være et syn på avdelingsgruppens struktur som noe flatere i praksis enn formelt. Grunnen til at barna vet hvem som bestemmer er fordi de har vist interesse og spurt når de ikke vet. Barnas spørsmål om hvem som bestemmer når styrer er borte kan tyde på at de som spør også forstår at barnehagen har en hierarkisk oppbygning.

Barna som ble intervjuet svarer alle forskjellig på spørsmål om hvem som bestemmer på avdelingen, men svarer unisont at alle de voksne bestemmer når de er ute. Som pedagogisk leder Kristin nevnte i sitt intervju tar pedagoggruppen avgjørelser, men det er fremdeles rom for de øvrige ansatte til å påvirke. I tillegg er alle de ansatte ifølge Kristin trolig klar over hvilke regler som gjelder ute og kan dermed tilsynelatende ta avgjørelser om hva som er greit og ikke. Dette kan være av de medvirkende grunnene til at barna opplever strukturen som flat i utetiden, men ikke når de er inne. Kan det tenkes at aktivitetene innendørs er mer planlagte og styrt av pedagogen?

Organisasjonskultur for medbestemmelse blant de ansatte

I den barnehagen oppgaven tar utgangspunkt i har alle de ansatte mye å si og assistentene har mer makt enn det den formelle organisasjonsstrukturen tilsier. Pedagogisk leder Kristin påpeker dette og sier at det gjør at hun som pedagogisk leder ikke har så mye avgjørelsesmakt som hun har hatt i andre barnehager. Som pedagogisk leder er hun med på å ta avgjørelser i blant annet pedagoggruppen, men det er sjeldent hun alene som bestemmer ting. Her trekker Kristin en parallell mellom barnas medbestemmelse og de voksnes medbestemmelse i barnehagen. Når både assistenter og pedagoger skal ha mye ansvar gjør det at hun føler på mindre ansvar. Hun kan ta siste ordet i en diskusjon om hvordan noe skal løses, men stort sett

Hvem bestemmer i barnehagen?

opplever hun at avgjørelsene i barnehagen skjer i god dialog. Som eksempel trekker hun frem pedagoggruppen som avgjør hvordan dagene skal være, men at de hører på det de øvrige ansatte sier før de tar den endelige avgjørelsen.

Både pedagogisk leder Kristin og pedagogisk leder Linda forteller at selv om de på papiret har avgjørelsesmakt, så har de ikke den reelt. Linda sier at på en avdeling så skal pedagogisk leder ha bestemmelsesmuligheten. Hun sier at hun kan bestemme noe, men det er vanskelig fordi du må ha kollegaene dine med på avgjørelsen også. Linda sier: «jeg syns jeg får bestemme ganske mye. Uansett hva jeg «får lov til» å bestemme så må jeg jo ha med meg de jeg jobber med, eller så blir jeg bare motarbeidet». Når jeg spør om hun opplever at hun reelt kan bestemme i barnehagen svarer hun at ja, det opplever hun, men at man ikke alltid blir like populær og da fort blir motarbeidet. Linda sier hun føler at hun kan bestemme noen ting på avdelingen, men at det samtidig handler mye om et fellesskap for å få de andre med seg. På bakgrunn av dette sier hun at det ikke er mulig å bare si «den bestemmer» over alt i barnehagen.

Pedagogisk leder Linda sier: «Men så er det ofte sånn at det er mange som har mer makt enn det man har på papiret; man har mer sosial makt enn man skulle tro. Jeg tror det er ekstra sårbart hvis det er én pedleder og to-tre-fire assistenter. Jeg tror alle er med å bestemme på en avdeling uansett. Ungene bestemmer jo det de får lov til å bestemme».

Drøfting

Den formelle organisasjonsstrukturen samsvarer ikke alltid med den uformelle organisasjonsstrukturen, altså organisasjonskulturen. Organisasjonskulturen i barnehagen kommer tydelig frem i intervjuene med de pedagogiske lederne. I den aktuelle barnehagen er det en sterk kultur for at alle de ansatte skal oppleve ansvar og utfordringer, noe som ifølge Herzberg kan føre til motivasjon i arbeidet (Gotvassli, 2017, ss. 154-155). Som pedagogisk leder får man da i praksis mindre ansvar enn det den formelle strukturen, og ansvaret kan i større grad handle om å ta avgjørelser som samler de andres meninger enn sine egne.

Pedagogisk leder Linda sier at en utfordring da kan være at dersom ikke det øvrige personalet på avdelingen er enige, har de tilstrekkelig uformell makt til at de kan motarbeide bestemmelsen. Det er derfor ikke bare den pedagogiske vurderingen av barnets beste som er viktig å ta hensyn til i avgjørelser, men også hvordan den ufaglærte personalgruppen tenker.

Pedagoggruppen som enhet har et formelt ansvar for den pedagogiske praksisen i barnehagen. Også organisasjonskulturen gir rom for dette, men det krever at pedagoggruppen tar hensyn til

Hvem bestemmer i barnehagen?

de øvrige ansattes meninger og oppfatning av situasjonene. Kristin forteller om en organisasjonskultur som kan gjøre arbeidet mer krevende, men også mer givende i form av kollektiv meningsdannelse og motivasjon. Ved å inkludere flere i avgjørelser og lytte til de andres meninger før bestemmelsene blir satt får man høre flere ulike synspunkter og kan se sider av saken man ikke selv hadde tenkt på. Når vi snakker om de øvrige ansattes uformelle makt trekker Kristin en kobling mellom barnas og de øvrige ansattes medbestemmelse i barnehagen. Det er vesentlig for et godt arbeidsmiljø og arbeidsmotivasjonen at man møter utfordringer i hverdagen som faller innenfor individets flytsone (Csikszentmihalyi, se (Gotvassli, 2017, ss. 55-56)) og både utfordrer og fører til mestringsfølelse.

En utfordring ved at hele personalet skal inkluderes i avgjørelser og bestemmelser er at pedagogen kan oppleve den uformelle organisasjonsstrukturen som tilnærmet flat, og dermed at sin rolle som fagutdannet uviktig. Dersom de ufaglærte får for stor makt i organisasjonen vil utdanningsnivået i mindre grad være av viktighet, og skillet mellom pedagog og assistent kun vil være formelt. I intervjuene med de pedagogiske lederne nevner begge to at deres makt er betydelig større formelt enn uformelt, og at de ikke kan ta avgjørelser alene uten å risikere å bli upopulær. Sitatet som er trukket frem til sist i funnene viser at pedagogen ikke ser på sin rolle som så viktig, som resultat av en sterk organisasjonskultur som fordeler makten på alle ansatte. Dersom det er et stort flertall av assistenter i forhold til antall pedagoger kan det være vanskelig å ta upopulære avgjørelser uten å bli motarbeidet. Løsningen blir dermed å la alle delta i avgjørelsene. På den måten vil pedagogen fremdeles ha siste ord i saken og den formelle avgjørelsesmakten, men tilrettelegger samtidig for motivasjon i arbeidet hos assistentene.

Sammenligning av barn og pedledere

To av barna har klare tanker om hva de forskjellige bestemmer. Lisa sier at pedagogisk leder Linda bestemmer at de ikke skal krangle og at de bare skal være venner. Dette syns hun er dumt. Jonas sier at assistent Anne bestemmer hvor de skal gå på tur hen, og det liker han godt. Anne velger ofte det stedet der han liker aller best å gå tur. Stine er litt usikker på hva pedagogisk leder Kristin egentlig avgjør, men er tydelig på at det er hun som bestemmer. Linda selv mener at hun i hovedsak bestemmer ting slik som hva de skal gjøre, når de skal gå inn og når de skal gå ut. Hun påpeker også at det er vanskelig å ta avgjørelser helt alene ettersom alle de ansatte må være med. Kristin sier at hun alene bestemmer over det administrative som blir gjort og sendt ut, slik som dokumentasjonsarbeid.

Hvem bestemmer i barnehagen?

Når jeg spør om hva de ulike partene i barnehagen bestemmer, sier pedagogisk leder Linda at barna får bestemme om de vil ha på seg grønne eller røde votter som et eksempel på at de kan få valgmuligheter som de kan velge fra. Hun er usikker på om hun mener at dette er medvirkning eller medbestemmelse. Etter hun har sagt dette blir hun stille en kort stund mens hun tenker. Hun sier så at det kommer an på hvilken situasjon de er i. Senere i intervjuet tar hun dette eksempelet opp på nytt. Hun sier at det er lite rom for medbestemmelse i påkledningssituasjonen. Medbestemmelsen i barnehagen er alltid innenfor strenge, voksensatte rammer, og at det de voksne gjør ofte er å lure barna til å tro at de bestemmer mer enn de egentlig gjør. Linda gjentar «grønn vott, rød vott...».

Ettersom jeg gjennomførte intervjuene med pedagogisk leder Linda og pedagogisk leder Kristin før intervjuet med barna, visste jeg hva de pedagogiske lederne mente at barna fikk bestemme og spurte dem derfor direkte om dette. Jonas og Stine svarte et utdratt «ja-a» til at de fikk bestemme hva de skulle ha på seg selv, mens Lisa ropte et klart og tydelig «nei!».

En annen ting jeg spurte barna om var hvem som bestemte hva de skulle gjøre når de hadde fellessamling med hele barnehagen. Jonas svarte «Å, da bestemmer alle!» og forklarte at med alle så mente han alle de voksne på alle avdelingene i barnehagen. Jeg spurte også om barna fikk bestemme hva som skulle være på samling eller fellessamling. Det svarte de alle nei til. Pedagogisk leder Kristin sier at når de har fellessamling kan barna være med på å bestemme hvilken sang de skal synge eller at de får påvirke hvordan samlingen skal foregå i retning av om de vil ha en dramatisering eller sanger. Ordbruken i det hun sier viser til medvirkning, ikke medbestemmelse. Selv om barna får være med på å bestemme eller medvirke, så peker hun på det at valgene de har er begrenset i form av at det er de ansatte i barnehagen som har lært barna sangene eller historiene de har å velge mellom.

I barnehagen er det mye tid til frilek, og pedagogisk leder Kristin sier at barna her bestemmer fritt hva de vil gjøre. Et annet eksempel på medbestemmelse innenfor leken er når avdelingen organiserer bordaktiviteter. Barna får oftest velge selv hvilken bordaktivitet de vil til, men bestemmelsen gjøres på bakgrunn av valgmuligheter som er fastsatt av personalet. Kristin er usikker på hvor vidt barna opplever at de er med på å bestemme. Det er ikke nødvendigvis det de legger i det å være med på å bestemme. Når jeg spør barna om hva de får bestemme sammen med andre svarer Stine at hun får bestemme sammen med venninna. Hun fortalte at de kan leke gjemsel, eller at de kan skli på sklia. Lisa, derimot, sier at det er Kristin som bestemmer hva hun skal leke og at Kristin bestemmer at de skal leke sura.

Drøfting

På spørsmål om hva pedagogene får bestemme helt alene svarer de ulikt. Avgjørelsene pedagogisk leder Linda forteller om kan knyttes opp om Adizes produsentrolle (Gotvassli, 2017, ss. 59-61). Produsenten driver hverdagen og tar avgjørelser som omhandler rammene arbeidet drives innenfor, noe som stemmer godt overens med avgjørelsene Linda tar. Barna nevner også avgjørelser som handler om rammer og regler for hverdagen på spørsmål om hva hun bestemmer. Denne rollen går godt overens med rammeplanens krav til pedagogen som ansvarlig for den pedagogiske driften. De administrative lederoppgavene er mer skjult og sees ikke nødvendigvis av barna. Pedagogisk leder Kristin sitt arbeid med de skriftlige rapportene inkluderer ikke nødvendigvis barna aktivt, men blir trolig lagt merke til ved at hun går vekk fra avdelingen for å arbeide. Stine har lagt merke til dette når hun forteller at Kristin bestemmer, men at hun ikke helt vet hva. Det krever stor oppmerksomhet fra barna å legge merke til at en ansatt i barnehagen forsvinner for å arbeide med oppgaver som ikke kan gjøres på avdelingen. Ved å plukke opp dette har Stine sett en del av avdelingens formelle struktur.

Flere ganger i løpet av intervjuene har pedagogene og barna hatt motstridende opplevelser av situasjoner i barnehagehverdagen. Påkledningssituasjonen er en av disse. Selv om pedagogisk leder Linda er usikker på om hun egentlig mener at barna får medvirke eller medbestemme i påkledningssituasjonen, sier hun at hun lar barna bestemme innenfor strenge rammer, slik som for eksempel hvilket vottepar de vil ha på. Hun påpeker også at hun egentlig ikke oppfatter dette som reell bestemmelse. Lisa er tydelig på at hun ikke opplever at hun får bestemme i påkledningssituasjonen. Det kan være flere grunner til at situasjonen oppfattes ulikt, men kanskje spiller Lisas alder inn. Lisa skal snart begynne på skolen.

Påkledningssituasjonen har hun vært gjennom mange ganger, og synes kanskje selv at hun mestrer den godt. Denne utfordringen kan havne under hennes flytsone, noe som fører til kjedsomhet og manglende motivasjon. Hennes bestemte «nei!» kan være et uttrykk for at hun ønsker å prøve selv for å bruke sine erfaringer til å utvide erfaringene og skape nye evner.

Jonas opplever ikke at han får bestemme hva som skal skje i samlinger. Selv om pedagogisk leder Kristin sier at barna bidrar, trenger ikke dette å være motstridende oppfatninger av situasjonen. I sitt svar vinkler Kristin barnas bidrag til å være medvirkning, ikke selvbestemmelse. Denne forskjellen kan oppleves svært ulikt, ettersom medvirkning for barna ikke nødvendigvis er å aktivt ytre sin mening, men heller handler om hvordan pedagogen opplever barnas interesse. Den ulike oppfatningen av når barna er delaktige i avgjørelsen er også tydelig når det er snakk om frileken som Kristin sier barna bestemmer selv over. Stine

Hvem bestemmer i barnehagen?

sier at hun og venninna sammen bestemmer hva de skal leke og sier de har flere ulike valgmuligheter. Lisa sier hun ikke kan bestemme lek selv. Det er vanskelig å si noe om hvorfor de opplever frileken så ulikt. Også her kan en av grunnene være at Lisa snart skal begynne på skolen og ofte kjeder seg i utetiden som resultat av mangel på utfordringer, og at pedagogen derfor bidrar til å sette i gang lek. En annen grunn kan være intervjuets fokus på hva de voksne bestemmer og barnas gjentatte «nei» på spørsmål om de får delta i avgjørelsene.

Flere ganger i løpet av intervjuet med både pedagogisk leder Linda og pedagogisk leder Kristin nevner de at barnas medvirkning alltid foregår innenfor strenge, voksensatte rammer. Eksempler på dette er om barna vil ha grønne eller røde votter på seg ute, hvilken farge de vil ha på spillebrikka eller hva de vil ha på brødskiva. I en barnehagehverdag med rundt seks barn per voksen er dagsrytmen avhengig av at det meste allerede er bestemt, og at variasjonene som skjer er tatt høyde for i planleggingen. Barnas medbestemmelse blir derfor liten og ofte av lite reell betydning. Et eksempel som blir nevnt er at barna får bestemme eller medvirke i samlingene, men at selv om barna tilsynelatende får velge fritt er de begrenset til de sangene eller historiene de kan som et resultat av at de ansatte i barnehagen har lært det til dem. Selv om det i prinsippet ikke er umulig å bruke eventyr eller sanger barna har med seg hjemmefra, kan det være vanskelig å tilrettelegge for muligheten i en hektisk hverdag. Når barna får medbestemme som et resultat av tilrettelegging etter barnas ferdighetsnivå har pedagogen allerede lagt rammene for hva barnet får være med å bestemme.

Oppsummering

Hvem bestemmer i barnehagen? Etter å ha gjennomført og analysert to intervjuer med pedagogiske ledere og et gruppeintervju med tre barn i alderen 4-5 år har jeg forstått at det ikke finnes noen enkle eller korte svar på hvem som bestemmer. Her er det flere faktorer som spiller inn, og mange ulike områder det bestemmes over. Lov om barnehager og Rammeplan for barnehager legger rammene barnehagen drives innenfor. Den daglige lederen, som her kalles styrer, har siste ord innad i barnehagen, men det har også pedagogene. Pedagogene påvirkes av de øvrige ansatte og barna, og heller ikke foreldrene er ubetydelige i avgjørelsene.

Alle i barnehagen har en innvirkning på valgene som blir tatt, enten innvirkningen er direkte eller indirekte. Det som har påvirket mitt syn på arbeid med medvirkning i barnehagen, både i forbindelse med barna og de øvrige ansatte, er noe pedagogisk leder Linda sa da hun snakket om utfordringene med at alle de ansatte i barnehagen har mye ansvar og dermed krever å få

Hvem bestemmer i barnehagen?

delta mer aktivt i avgjørelser. Linda sa: «Om du spør, men ikke tar svaret til etterretning; hvorfor gadd du i det hele tatt å spørre da? [...] jeg syns det er veldig vanskelig. Det er sånn: ikke spør om du ikke vil ha noe innspill. Det gjelder ungene også.».

Jeg vil avslutte med et sitat fra intervjuet jeg hadde med pedagogisk leder Kristin som jeg synes illustrerer utfordringen med begrepet medvirkning: «det [medvirkning] krever egentlig ikke så veldig mye. «Ja, men de aker jo. Da er det jo medvirkning hvis jeg lager et opplegg med aking» ikke sant, at det veldig lett kan begrunnes med at det er barns medvirkning». Som jeg har drøftet flere ganger tror jeg at barna trenger å oppleve at deres mening blir hørt og er viktig om de skal oppleve at de er med og bestemmer. Det kan være utfordrende å arbeide med medbestemmelse i barnehagen, og det er heller ikke påkrevd i hverken barnehageloven eller rammeplanen utover å være en utvidelse av medvirkningsbegrepet. Rammeplanen sier at barna skal få gi uttrykk for hvordan de ser på barnehagehverdagen, og at dette skal tilpasses etter alder og modenhet. Fem- og seksåringene i barnehagen har med seg mange erfaringer som kan brukes til å ta reflekterte og gode avgjørelser både alene og i fellesskap dersom de ansatte i barnehagen skaper rom for det.

Som Jonas sa da jeg spurte om de tenkte på noe viktig jeg måtte fortelle om hvem som bestemmer i barnehagen: «Jo! Styrer. Styrer bestemmer».

Referanser

- Bae, B., Eide, B. J., Winger, N., & E., K. A. (2006). *Temahefte om barns medvirkning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bratterud, Å., Sandseter, E. B., & Seland, M. (2012). *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen - Barn, foreldre og ansattes perspektiver*. Trondheim: Barnevernets utviklingssenter.
- De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene. (2018, Januar 10). *Forskningsetiske retningslinjer: Webområde for de Nasjonale Forskningsetiske Komiteene*. Hentet fra Etikkom: https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60125_fek_retningslinjer_nesh_digital.pdf
- FN-sambandet. (2018, Januar 4). *FN-sambandet*. Hentet fra Barnekonvensjonen: <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Barnekonvensjonen>
- Glaser, V. (2013). Ansvarliggjøring og myndiggjøring av barnet - i et dannelsesperspektiv. I K. Steinsholt, & M. (. Øksnes, *Danning i barnehagen, perspektiver og muligheter* (ss. 134-148). Oslo: Cappelen Akademisk.
- Gotvassli, K.-Å. (2017). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Irgens, E. J. (2016). *Profesjon og organisasjon*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Jacobsen, D. I., & Thorsvik, J. (2014). *Hvordan organisasjoner fungerer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- James, A., Jenks, C., & Prout, A. (2010). *Theorizing Childhood*. Cambridge: Polity Press.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Kloep, M., & Hendry, L. (2003). *Utviklingspsykologi i praksis*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Oslo: PEDLEX.
- Larsen, A. K., & Slåtten, M. V. (2015). *En bok om oppvekst. Samfunnsfag for barnehagelærere*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.

Hvem bestemmer i barnehagen?

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2016). *Resultater fra foreldreundersøkelsen i barnehage 2016*.
Utdanningsdirektoratet.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Vedlegg

Samtykkeskjema, barnas foreldre

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

«Hvem bestemmer i barnehagen?»

Bakgrunn og formål

I denne studien ønsker jeg, Marthe Cecilie Boman, å se nærmere på hvem som bestemmer i barnehagen. Her ønsker jeg å ha med synspunkter fra både pedagogiske ledere og barn fra samme avdeling i en barnehage. Intervjuene vil danne grunnlaget for min avsluttende bacheloroppgave ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Bakgrunnen for at jeg ønsker å gjennomføre mitt intervju i din barnehage er at jeg ønsker å intervju både pedagogiske ledere og barn som jeg fra tidligere har en god relasjon til. Barna vil lettere kunne føle seg trygge på personer de kjenner til fra før, og dermed vil dette kunne gi flere gode svar på spørsmålene i studien. Ved å få flere svar vil min bacheloroppgave kunne bli bedre og mer utfyllende basert på et bredere forskningsresultat.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Min bacheloroppgave skal ta utgangspunkt i intervju med pedagogiske ledere og et gruppeintervju med en liten gruppe barn. Intervjuene vil omhandle hva informantene oppfatter om hvem som bestemmer i barnehagen, hva pedagogiske ledere og barna selv opplever at de får medbestemme og deres meninger om dette. Jeg ønsker å ta lydopptak av alle intervju slik at de i etterkant kan transkriberes for best mulig å fremstille meninger og utsagn korrekt. Dette lydopptaket skal gjøres med en båndopptaker, og skal ikke overføres til hverken PC, mobil eller andre digitale hjelpemidler i tråd med retningslinjer som gjelder NSDs personverntjeneste.

Hva skjer med informasjonen om ditt barn?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg og mine veiledere som vil vite hvilken barnehage som er utgangspunkt for mine intervjuer. Navn og kontaktinfo lagres ikke sammen med oppgaven og skal heller ikke gis videre til noen andre. I

Hvem bestemmer i barnehagen?

bacheloroppgaven vil ikke deltakerne kunne identifiseres. Lydopptaket av intervjuet slettes så snart det er blitt transkribert.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 03.05.2018 ved innlevering av bacheloroppgave. Etter endt innlevering slettes transkribert intervju og andre opplysninger om deltakerne.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker ditt samtykke, vil alle opplysninger om ditt barn bli slettet.

Dersom du ønsker å la ditt barn delta i eller har spørsmål til studien, ta kontakt med meg, Marthe Cecilie Boman, på mail (martheboman@gmail.com) eller telefon (95165355).

Mine veiledere kan også kontaktes. Dette er Elsa Fjeldavli (efj@dmmh.no, 73568337) og Vibeke Glaser (vgl@dmmh.no, 73568366).

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til at mitt barn skal delta.

(Signert av prosjektdeltakers foresatte og navn på barnet, dato)

Samtykkeskjema, pedagogiske ledere

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

«Hvem bestemmer i barnehagen?»

Bakgrunn og formål

I denne studien ønsker jeg, Marthe Cecilie Boman, å se nærmere på hvem som bestemmer i barnehagen. Her ønsker jeg å ha med synspunkter fra både pedagogiske ledere og barn fra samme avdeling i en barnehage. Intervjuene vil danne grunnlaget for min avsluttende bacheloroppgave ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Bakgrunnen for at jeg ønsker å gjennomføre mitt intervju i din barnehage er at jeg ønsker å intervju både pedagogiske ledere og barn som jeg fra tidligere har en god relasjon til. Barna vil lettere kunne føle seg trygge på personer de kjenner til fra før, og dermed vil dette kunne gi flere gode svar på spørsmålene i studien. Ved å få flere svar vil min bacheloroppgave kunne bli bedre og mer utfyllende basert på et bredere forskningsresultat.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Min bacheloroppgave skal ta utgangspunkt i intervju med pedagogiske ledere og et gruppeintervju med en liten gruppe barn. Intervjuene vil omhandle hva informantene oppfatter om hvem som bestemmer i barnehagen, hva pedagogiske ledere og barna selv opplever at de får medbestemme og deres meninger om dette. Jeg ønsker å ta lydopptak av alle intervju slik at de i etterkant kan transkriberes for best mulig å fremstille meninger og utsagn korrekt. Dette lydopptaket skal gjøres med en båndopptaker, og skal ikke overføres til hverken PC, mobil eller andre digitale hjelpemidler i tråd med retningslinjer som gjelder NSDs personverntjeneste.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg og mine veiledere som vil vite hvilken barnehage som er utgangspunkt for mine intervjuer. Navn og kontaktinfo lagres ikke sammen med oppgaven og skal heller ikke gis videre til noen andre. I bacheloroppgaven vil ikke deltakerne kunne identifiseres. Lydopptaket av intervjuet slettes så snart det er blitt transkribert.

Hvem bestemmer i barnehagen?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 03.05.2018 ved innlevering av bacheloroppgave. Etter endt innlevering slettes transkribert intervju og andre opplysninger om deltakerne.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet.

Dersom du ønsker å delta i eller har spørsmål til studien, ta kontakt med meg, Marthe Cecilie Boman, på mail (martheboman@gmail.com) eller telefon (95165355).

Mine veiledere kan også kontaktes. Dette er Elsa Fjeldavli (efj@dmmh.no, 73568337) og Vibeke Glaser (vgl@dmmh.no, 73568366).

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide, barneintervju

Intervjuguide til «hvem bestemmer i barnehagen?»»

Hva vil det si å bestemme?

Hvem bestemmer i barnehagen?

Hva bestemmer de?

Hva synes du om det at det er de som bestemmer?

Hva synes du om det de bestemmer?

Hva bestemmer du alene?

Hva bestemmer du sammen med andre?

Hva syns du om det du får bestemme?

Hva syns du at du burde fått bestemme?

Er det noe mer du har lyst til å si som vi ikke har snakket om?

Intervjuguide, pedagogiske ledere

Intervjuguide «Hvem bestemmer i barnehagen?»

Har du noen aktuell videreutdanning innenfor temaet?

Hva vil det si å bestemme?

Hvem bestemmer i barnehagen?

Hva bestemmer de?

Hva synes du om det at det er de som bestemmer?

Hva synes du om det de bestemmer?

Hva er det bare du som bestemmer?

Hva bestemmer du sammen med andre?

Hva synes du om det du får bestemme?

Hva synes du at du burde fått bestemme?

Hvordan opplever du barns medbestemmelse i barnehagen?

Hvordan tror du barna opplever sin medbestemmelse i barnehagen?

Hvordan legger du som pedagogisk leder til rette for barns medbestemmelse i hverdagen?

Er det noe mer du vil legge til?

Er det noen vesentlige punkter om barns medbestemmelse i barnehagehverdagen som du ikke opplever at jeg har vært inne på?

Hvordan synes du intervjuet gikk?

Begrepsavklaring: Jeg velger å legge Berit Baes fortolkning av begrepene medvirkning og medbestemmelse til grunn for min begrepsforståelse i bacheloroppgaven. Hun beskriver barns medvirkning i barnehagen som "deltakelse i en eller annen variant, uten at den har det fulle ansvaret alene". Det er noe som foregår sammen eller i et fellesskap, og som har en virkning eller fører til noe. "En måte å oppfatte barns rett til medvirkning er å si at hvert barn har rett til å erfare at deres stemme blir tatt på alvor og har virkning i fellesskapet". Medvirkning innebærer å gi barnet rom til å si sin mening.

Medbestemmelse forklarer Berit Bae med at det "handler om å delta i beslutningsprosesser, være med å bestemme over hva som skal skje og hvordan det skal gjøres". Medbestemmelse handler både om å delta med direkte innflytelse og indirekte ved at man blir lyttet til i forkant av beslutningsprosessen.